

## استاد شیخ عزیزالله عطاردی به رحمت ایزدی پیوست

1393-5-4

حجت الاسلام و المسلمین شیخ عزیزالله عطاردی قوچانی، استاد اخلاق و پژوهشگر برجسته علوم دینی و یکی از چهره‌های ماندگار کشور، در سن 86 سالگی درگذشت. ایشان از علما و فرهیختگان حوزه علمیه تهران بود که آثار پژوهشی بسیاری در موضوعات مختلف علوم اسلامی از خود به یادگار گذاشته است.

آیت‌الله عطاردی، پنجم آذر 1307 شمسی، در روستای بگلر از توابع شهرستان قوچان به دنیا آمد. آموزش‌های اولیه و روحانی قرآن را در روستا از پنج سالگی آغاز کرد. در سال 1325 وارد حوزه علمیه قوچان و پس از دو سال در سال 1327 وارد حوزه علمیه مشهد شد. در آذر 1331 مشهد را جهت ادامه تحصیل به مقصد تهران ترک کرد و در فضای تهران، کار تصحیح متون و همکاری با ناشران و محققان را آغاز نمود. نخستین کار منتشر شده استاد، استخراج غلطنامه فروع کافی است که در سال 1334 به انجام رسیده و منتشر شده است. در سال 1342 ایران را به مقصد نجف اشرف ترک کرد و در آن سامان با علامه امینی آشنا شد.

سفرهای آیت‌الله عطاردی از سال 1344 با مشرف شدن به مکه و مدینه آغاز می‌شود و پس از آن، سفرهای متعدّد به کشورهای هند، پاکستان، افغانستان، یمن، مصر، سوریه، لبنان، انگلستان، فرانسه، بلژیک، آلمان، ترکیه، روسیه، ازبکستان، تاجیکستان و ترکمنستان در طول 24 سال برای ایشان، ره‌آوردهای علمی و فرهنگی فراوان داشته است.

خصایص اخلاقی و علمی و ویژگی‌های آیت‌الله عطاردی را می‌توان در چند محور خلاصه کرد: 1- سخت کوشی، 2- استفاده از فرصت‌ها، 3- سفرهای فراوان و آشنایی با شخصیت‌های علمی و کتابخانه‌های معتبر جهان، 4- مطالعات میدانی، 5- استقلال و خوداتکایی. این مجموعه امتیازها، از ایشان شخصیتی مفید، مؤثر و با کارنامه درخشان علمی ساخته است. آیت‌الله عطاردی در نیم قرن تلاش علمی، بیش از شصت عنوان کتاب در بیش از یک‌صد مجلد به جامعه علمی تقدیم کرده است. کارهای علمی چاپ شده ایشان، از نظر موضوعی به سه حوزه حدیث، تاریخ و جغرافیا، و ادبیات تعلق دارند و از نظر شکل و ساختار در چهار گروه، دسته‌بندی می‌شوند:

برخی کتب آیت‌الله عطاردی به شرح زیر است: 1- مسند الامام امیرالمومنین (ع)، 2- مسند فاطمه الزهرا (س)، 3- مسند الامام مجتبی (ع)، 4- مسند الامام الحسین شهید (ع)، 5- مسند الامام الباقر (ع)، 6- مسند الامام الصادق (ع)، 7- مسند الامام کاظم (ع)، 8- مسند الامام الرضا (ع)، 9- مسند الامام الجواد (ع)، 11- مسند الامام الهادی (ع)، 12- مسند الامام العسکری (ع)، 13- اخبار الامام المهدی، 14- کتاب ماروی عنهما (الباقر و الصادق)، 15- کتاب ماروی حسن احدهما (الباقر و الصادق)، 16- کتاب المضمرات و المرفوعات، 17- رجال العروس، 18- غریب الحدیث، 19- معجم البلاد و الامکنه، 20- مصادر تاج العروس، 21- اخبار هارون الرشید، 22- اخبار المأمون، 23- تاریخ خراسان در بیست و پنج هزار عنوان، 24- تاریخ بجستان در یک هزار عنوان، 25- دعبل الخزاعی شاعر اهل البیت، 26- موسوعه الشیعه الإمامیه، 27- اللغات الفارسیه فی الحدیث و الادب العربی، 28- الشریف الرضی مؤلف نهج‌البلاغه، 29- اللغات الفارسیه فی تاج العروس، 30- العطار دیون فی الحدیث و التاریخ و الادب، 31- اخبار و آثار امام رضا (ع)، 32- روایان امام رضا (ع)، 33- ادعیه و زیارات مرویه از امام رضا (ع)، 34- تاریخ آستان قدس رضوی، 35- جوامع الحکم یا سخنان کوتاه امام رضا (ع)، 36- فهرست روایان و یاران امام رضا (ع)، 37- تاریخ مشهد مقدس، 38- فرزندان و برادران امام کاظم (ع)، 39- امیرالمومنین (ع) و نهج‌البلاغه، 40- اجازت نهج‌البلاغه، 41- زندگی حضرت عبدالعظیم و مسند او، 42- فرهنگ خراسان، 43- فرهنگ سیستان، 44- جغرافیای خراسان، 45- زندگی سیده نفسیه، 46- فهرست تفسیر گازر، 47- خراسان و نهج‌البلاغه، 48- پاسخ به شبهات وارده درباره نهج‌البلاغه، 49- سیری در کتابخانه‌های هند و پاکستان، 50- مخطوطات فارسی در مدینه منوره، 51- آثار علمای خراسان در کتابخانه‌های جهان، 52- گردآورندگان سخنان علی (ع) قبل از سیدرضی، 53- تاریخ فرهنگی و سیاسی خوشان، 54- فرهنگ جغرافیایی شاهنامه، 55- حکمت و ادب در شاهنامه، 56- خداشناسی و دین در شاهنامه، 57- لغات عربی در شاهنامه، 58- زن در شاهنامه، 59- سفرنامه عطاردی، 60- مشایخ حدیث در جماران طرشت (درشت) و کلین، 61- ترجمه مقتل الحسین (ع) تألیف سید عبدالرزاق مقرر، 62- ترجمه زندگانی زید شهید تألیف مقرر، 63- ترجمه زندگانی امام سجاد (ع) تألیف مقرر، 64- ترجمه إعلام الوری تألیف امین‌الاسلام طبرسی، 65- ترجمه کتاب الغارات تألیف محمد بن ابراهیم ثقفی، 66- ترجمه کتاب مشکوه الأنوار تألیف طبرسی، 67- ترجمه جلد پانزده بحارالأنوار تألیف علامه مجلسی، 68- ترجمه کتاب الأرض و التربه الحسینیه، 69- ترجمه النصایح الکافیه تألیف محمد بن عقیلی حضرمی، 70- ترجمه مواعظ صدوق، 71- تصحیح و مقابله نهج‌البلاغه با نسخه‌های قرن پنجم و ششم، 72- تصحیح و مقابله شرح نهج‌البلاغه تألیف قطب‌الدین راوندی کاشانی، 73- تصحیح و مقابله شرح نهج‌البلاغه تألیف قطب‌الدین کیدری بیهقی، 74- تصحیح و مقابله شرح نهج‌البلاغه از علی بن ناصر سرخسی، 75- تصحیح و مقابله شرح نهج‌البلاغه از اعلام قرن ششم هجری، 76- تصحیح و مقابله کتاب التدوین فی أخبار قزوین تألیف رافعی قزوینی، 77- تصحیح و مقابله کلمات مکنونه تألیف فیض کاشانی، 78- تصحیح کتاب اشراق السیاحه یا جغرافیای خراسان از جواد خراسانی، 79- تصحیح جغرافیای نیم‌روز تألیف مهندس ذوالفقار کرمانی، 80- مقدمه چاپ استاد نهج‌البلاغه تألیف امتیاز علی‌خان عرشی هندی، 81- تصحیح تقریرات خواجه رشیدالدین فضل‌الله به قلم علامه حلی.